
N NACE-codes A
MH/ND/AS
848-2021

Brussel, 6 mei 2021

ADVIES

over

**DE CLASSIFICATIE, DE TOEKENNING EN HET GEBRUIK
VAN DE NACEBEL-CODES**

De NACE-BEL-codes zijn van groot belang voor de zelfstandigen en de kmo's. Tegen de achtergrond van de komende herziening van de NACE, maar ook omwille van het gebruik van deze codes door de overheden, meer bepaald in het kader van de coronacrisis, heeft de Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de KMO besloten om op eigen initiatief een advies over dit onderwerp uit te brengen. Na raadpleging van de betrokken beroeps- en interprofessionele organisaties heeft de algemene vergadering van de Hoge Raad op 6 mei 2021 onderstaand advies uitgebracht.

CONTEXT

De statistische nomenclatuur van de economische activiteiten in de Europese Gemeenschap (NACE) maakt het mogelijk om een brede reeks van statistieken op economische gebieden te verzamelen en voor te stellen. De laatste versie van deze nomenclatuur dateert van 2008 en op Europees niveau is er momenteel een herziening aan de gang. Statbel, het Belgische statistiekbureau, is betrokken bij dit proces waardoor vervolgens de Belgische versie (NACE-BEL) - in casu de subklassen, die overeenstemmen met de vijfcijferige codes (met inbegrip van de bijbehorende beschrijvingen en toelichtingen) - kan worden herzien. Overeenkomstig het koninklijk besluit van 31 maart 1998 is de Hoge Raad voor de Statistiek het adviesorgaan dat bijdraagt tot de uitwerking van alle statistieken van algemeen belang.

De NACE-BEL-codes worden toegekend aan de ondernemingen en door de erkende ondernemingsloketten ingeschreven in de Kruispuntbank van Ondernemingen (KBO) teneinde het type activiteit dat door de ondernemingen wordt uitgeoefend te registreren. Deze codes worden ook toegekend door instanties zoals de BTW-administratie en het RSZ, die optreden als initiators van gegevens in de Kruispuntbank van Ondernemingen indien de ondernemingen in kwestie onderworpen zijn aan de BTW en werknemers in loondienst hebben.

STANDPUNTEN

De NACE-BEL-codes zijn een belangrijk instrument voor de zelfstandigen en de kmo's, en dit zowel op het statistische als op het administratieve vlak. Zo hebben de classificatie van de economische activiteiten¹, de toekenning van de NACE-BEL-codes door de initiators² van gegevens in de Kruispuntbank van Ondernemingen en het gebruik van deze codes door de overheden een mogelijk doorslaggevende invloed op de ondernemingen. In dit verband moet erop worden gewezen dat het gebruik van de gegevens in de KBO, en dus van de NACE-BEL-codes, door de overheidsdiensten voor deze laatste een verplichting vormt.³

De Hoge Raad wenst dan ook de onderstaande opmerkingen en voorstellen te formuleren.

¹ NI. de definitie van de NACE-BEL-codes, met inbegrip van de beschrijvingen en toelichtingen.

² Overeenkomstig het koninklijk besluit van 26 juni 2003 houdende aanwijzing van de overheden, administraties en diensten die, betreffende bepaalde categorieën van ondernemingen, belast zijn met de eenmalige inzameling en het actualiseren van de gegevens bedoeld in artikel III.18 van het Wetboek van economisch recht.

³ Artikel III.35 van het WER bepaalt immers: "De gegevens vermeld op de uittreksels van de Kruispuntbank van Ondernemingen hebben bewijskracht tot bewijs van het tegendeel" en artikel III.36 bekrachtigt op zijn beurt het 'only-once'-principe, aangezien het vastlegt wat volgt: "Overheden, administraties en diensten die gemachtigd zijn de gegevens van de Kruispuntbank van Ondernemingen te raadplegen mogen deze gegevens niet meer opnieuw rechtstreeks opvragen bij de geregistreerde entiteiten of bij de lasthebbers van deze laatste".

A. Classificatie

1. Nut voor de zelfstandigen- en kmo-organisaties

Het nut van de NACE-BEL-nomenclatuur gaat veel verder dan het statistisch gebruik ervan door de overheden. Zo is deze nomenclatuur bijzonder belangrijk voor de zelfstandigen en de kmo's, en wel om verschillende redenen. Allereerst is de statistische analyse die eruit voortvloeit vanuit sectoraal oogpunt een essentieel instrument voor het bepalen van veel overheidsbeleid en kan zij de autoriteiten een beter inzicht verschaffen in de specifieke kenmerken van de sector. Vervolgens kan een correcte identificatie van een onderneming bepalend zijn of een onderneming al dan niet in aanmerking komt voor gerichte overheidsmaatregelen. Daarnaast zijn betrouwbare en vergelijkbare statistieken nodig om de ondernemingen toe te laten hun concurrentievermogen te beoordelen.

De NACE-BEL-nomenclatuur dient dan ook zo goed mogelijk aan te sluiten bij de sectorale realiteit. Dit zou bovendien de administratieve lasten voor de ondernemingen helpen verminderen, aangezien zij er zich minder over zouden moeten bekommeren of zij de juiste codes hebben ingeschreven. De Hoge Raad dringt erop aan dat er bij de komende herziening van de codes van vijf cijfers maximaal rekening zou worden gehouden met de verschillende hierboven vermelde redenen. Met het oog hierop zal de Hoge Raad aan Statbel een lijst overmaken met specifieke voorstellen tot herziening.

2. Vertegenwoordiging binnen de Hoge Raad voor de Statistiek

Om de redenen die in het vorige punt op niet-exhaustieve wijze zijn uiteengezet, is systematisch overleg met de zelfstandigen- en kmo-organisaties noodzakelijk met het oog op de herziening van de NACE-BEL-nomenclatuur. Om meer rekening te houden met de specifieke standpunten van de zelfstandigen en de kmo's bij het uitwerken van deze nomenclatuur, zou een evenwichtigere vertegenwoordiging binnen de [Hoge Raad voor de Statistiek](#) moeten worden overwogen.

3. Identificatie van bepaalde sectoren

Sommige sectoren kunnen niet duidelijk worden geïdentificeerd door middel van de NACE, hoofdzakelijk omwille van hun zeer transversale aard. Deze sectoren worden opgesplitst onder (zeer) talrijke NACE-BEL-codes die tot verschillende klassen, groepen, afdelingen of zelfs secties behoren. Dit is het geval voor de evenementensector en de sector van de kringlooeconomie/de recyclage. Het creëren van een unieke code voor deze sectoren lijkt noch mogelijk noch gepast. Toch is het noodzakelijk dat deze sectoren beter geïdentificeerd kunnen worden. Bijgevolg stelt de Hoge Raad voor dat een onderneming in de Kruispuntbank van Ondernemingen de mogelijkheid zou krijgen om, naast de activiteit of activiteiten die onder een NACE-BEL-code worden ingeschreven, aan te geven tot welke activiteitensector zij behoort. Deze optie, die dus een extra dimensie voorziet ten overstaan van de NACE-BEL-codes, zou enkel worden gebruikt voor de ondernemingen uit bepaalde sectoren die slecht geïdentificeerd worden door middel van de NACE, in casu in ieder geval de evenementensector en de sector van de kringlooeconomie. Voor deze sectoren zou een onderneming die activiteiten laat registreren in de Kruispuntbank van Ondernemingen dus de mogelijkheid moeten krijgen om naast haar NACE-BEL-code(s) ook de sector waaronder zij valt te preciseren. Deze mogelijkheid zou enkel betrekking hebben op bepaalde codes die op voorhand worden bepaald in overleg met de betrokken sectoren. De lijst van de betrokken sectoren en ondernemingen zou bijgevolg vrij beperkt zijn. De Hoge Raad meent dat dit voorstel zou toelaten om bepaalde sectoren gemakkelijker te identificeren en hun een zekere erkenning te bieden.

4. Nieuwe codes van vijf cijfers creëren

Voor de creatie van nieuwe vijfcijferige codes geldt de beperking van het gelimiteerde aantal (10) subklassen (vijfcijferige codes) voor elke klasse (viercijferige codes). Naast deze beschikbaarheidsvoorwaarde haalt Statbel nog andere criteria aan om al dan niet een nieuwe vijfcijferige code te creëren. Zo vormen de statistische relevantie en de noodzaak om een zekere betrouwbaarheid van de gegevens te verzekeren, die in het geding komen wanneer de beoogde activiteit door een klein aantal ondernemingen wordt uitgeoefend, wanneer de omzet laag is of er weinig werknemers zijn, belemmeringen voor het creëren van een code van vijf cijfers. In dit verband wenst de Hoge Raad te benadrukken dat de statistische relevantie vanuit het standpunt van de bevoegde overheidsinstantie niet noodzakelijk overeenstemt met de relevantie voor een beroepssector. In dit licht vraagt de Hoge Raad dat overwogen zou kunnen worden om, onder voorbehoud van beschikbaarheid, bepaalde codes van vijf cijfers te creëren, zelfs indien deze codes vanuit het standpunt van de bevoegde overheid statistisch niet voldoende relevant lijken. Deze codes zouden dan in de KBO moeten worden gepubliceerd zonder ze evenwel voor statistische doeleinden te gebruiken (geen publicatie op Statbel). Overigens wordt erop gewezen dat het argument met betrekking tot de betrouwbaarheid van de gegevens niet van toepassing is op de sectoren waarin de kmo's actief zijn en die per definitie concurrentieel en niet monopolistisch zijn.

Het creëren van codes van zeven cijfers moet enkel in het uiterste geval worden overwogen, namelijk indien er geen codes van vijf cijfers beschikbaar zijn. De codes van zeven cijfers laten immers geen statistisch gebruik toe en bieden niet hetzelfde niveau van erkenning als een code van vijf cijfers. In dat verband dient te worden gewezen op het belang van duidelijke regels met betrekking tot de inschrijving van de codes en met betrekking tot de keuze tussen een code van vijf of zeven cijfers.⁴

B. Toekenning en gebruik

De toekenning van NACE-BEL-codes door verschillende gegevensinitiatoren die volgens een verschillende logica werken, heeft meer bepaald tot gevolg dat eenzelfde onderneming verschillende NACE-BEL-codes kan toegewezen krijgen naargelang het gaat om een activiteit met betrekking tot de BTW-plicht, een activiteit als werkgever of de activiteit toegekend door een ondernemingsloket. Dit gebrek aan homogeniteit is problematisch voor het statistisch gebruik van de NACE-BEL-codes door de overheden en ondernemingen maar ook in het licht van het administratief gebruik van deze codes door de overheid. De toekenning van steun aan ondernemingen door de gewestelijke overheden in het kader van de coronacrisis, waarbij deze overheden de begunstigde sectoren identificeerden door middel van de NACE-BEL-codes, is een recent voorbeeld van het gebruik van deze nomenclatuur door de overheid dat een bijzonder belangrijk impact gehad heeft op een groot aantal zelfstandigen en kmo's.

De Hoge Raad wil verschillende voorstellen formuleren om deze toekenning homogener te maken en het gebruik van NACE door de overheden te verbeteren.

⁴ Zie infra, B.2.

1. Toekenning door de BTW- en RSZ-administratie

De Hoge Raad vraagt zich af of het relevant is de categorieën “BTW-activiteiten” en “RSZ-activiteiten”, die door de respectievelijke administraties aan de entiteiten wordt toegekend, op de website van de Kruispuntbank van Ondernemingen te publiceren. Deze toewijzing door de BTW- en RSZ-administraties valt immers binnen een ander tijdsbestek dan de toewijzing van dezelfde codes door de erkende ondernemingsloketten. Om deze reden gebeurt het wel vaker dat voor éénzelfde onderneming die in de Kruispuntbank van Ondernemingen is ingeschreven de codes onder de categorie “BTW-activiteit”, die door de BTW-administratie aan de entiteit worden toegekend, en de codes onder de categorie “activiteit”, die door de ondernemingsloketten worden toegekend aan de vestigingseenheid, verschillen. Hetzelfde geldt voor de codes onder de categorie “RSZ-activiteiten”, die beperkt blijven tot de activiteiten waarvoor de onderneming personeel tewerkstelt en die bijgevolg vaak beperkter zijn dan het geheel van de activiteiten.

Dit kan verwarring veroorzaken in het gebruik dat de overheden van de NACE-BEL-codes maken en kan nadelige gevolgen hebben voor sommige zelfstandigen en kmo's.

Bij gebrek aan dwingende redenen van algemeen belang ter rechtvaardiging van het verschijnen van de BTW- en RSZ-codes in de KBO, vraagt de Hoge Raad bijgevolg dat de codes die door de BTW-administratie en de RSZ-administratie worden toegekend aan de entiteiten niet meer zouden worden gepubliceerd op de website van de Kruispuntbank van Ondernemingen. Met andere woorden, de Hoge Raad acht het aangewezen dat enkel de erkende ondernemingsloketten initiatoren van NACE-codes in de KBO zouden zijn. Deze codes van BTW- en RSZ-activiteiten zouden echter op met redenen omkleed verzoek kunnen worden meegedeeld aan bepaalde derden (bv. magistraten, beroepsorganisaties,...).

2. Verklarende nota bij de nomenclatuur

Vastgesteld wordt dat de verklarende nota van de NACE-BEL-nomenclatuur niet altijd op dezelfde manier wordt toegepast door de verschillende erkende ondernemingsloketten. Zo wordt in deze handleiding bijvoorbeeld voorzien om een onderscheid te maken tussen de soorten activiteiten, naargelang het gaat om een hoofd-, neven- of hulpactiviteit⁵. In de praktijk worden alle activiteiten echter doorgaans ingeschreven als hoofdactiviteiten. Voorts zijn de regels met betrekking tot de keuze tussen codes van vijf of zeven cijfers niet duidelijk. In de praktijk verschilt de handelswijze van de ondernemingsloketten op dit vlak - wanneer een onderneming meerdere activiteiten die onder dezelfde subklasse⁶ vallen, wil uitoefenen. Wanneer er meerdere activiteiten van zeven cijfers -die onder eenzelfde subklasse vallen- zullen worden uitgevoerd, menen sommigen immers dat enkel de code van vijf cijfers moet worden ingeschreven. Voor anderen dient daarentegen elke code van zeven cijfers te worden ingeschreven. Dit aspect dient te worden verduidelijkt.

Met het oog op een beter homogeniteit van de toekenning van de NACE-codes, meent de Hoge Raad dat de FOD Economie overleg zou moeten organiseren met de erkende ondernemingsloketten om de verklarende nota bij de NACE te verbeteren en vervolgens te zorgen voor een betere verspreiding en communicatie rond deze nota. Terzelfder tijd, en indien de publicatie van de BTW- en RSZ-codes in de KBO toch zou worden behouden, vraagt de Hoge Raad dat alle initiatoren van gegevens⁷:

⁵ Zie p. 18, 24 en 25, de toelichtingen betreffende “Hoofdactiviteiten, nevenactiviteiten en hulpactiviteiten”, “Meervoudige en geïntegreerde activiteiten” en “De top-down-methode”, https://statbel.fgov.be/sites/default/files/Over_Statbel_FR/Nomenclaturen/NACE-BEL%202008_NL.pdf

⁶ De subklassen worden geïdentificeerd door de numerieke codes van vijf cijfers.

⁷ Dus niet enkel de erkende ondernemingsloketten.

- Enerzijds informatiebulletins zouden ontvangen van de FOD Economie (E-5 ZINE). Deze bulletins zouden ook vergezeld moeten gaan van een automatische update van de toelichting;
- Anderzijds in staat zouden zijn om zowel codes van vijf als van zeven cijfers in te schrijven. Dit zou een grotere homogeniteit in de toekenning van de NACE-codes bevorderen.

3. Gereguleerde beroepen

Hoewel de NACE een classificatie is van de economische activiteiten en niet van de beroepen, bestaat er voor bepaalde beroepen één specifieke activiteitencode. Dit is bijvoorbeeld het geval voor meerdere beroepen waarvan de toegang en de uitoefening gereguleerd zijn, zoals de architecten (71.111), de landmeters-experten (71.122) en de notarissen (69.102). Aangezien voor de uitoefening van deze beroepen de erkenning door een controleautoriteit vereist is, meent de Hoge Raad dat deze codes zouden moeten worden voorbehouden aan de beroepsbeoefenaars die de vereiste erkenning hebben verkregen, wat momenteel niet het geval is. Dit impliceert enerzijds dat de beschrijvingen en toelichtingen verbonden aan deze codes in het kader van de komende herziening van de vijfcijferige codes exact overeenstemmen met de wettelijke titels vereist voor de uitoefening van deze beroepen. Desgevallend zullen er andere codes moeten worden gecreëerd om de activiteiten te registreren van de ondernemingen die momenteel ingeschreven zijn onder de codes van deze gereguleerde beroepen maar deze titel niet mogen dragen. Anderzijds is ook een systematische controle nodig, zowel bij de toekenning van deze activiteitencodes als naderhand.

Wat betreft de gereguleerde beroepen die een orde of instituut hebben, stelt de Hoge Raad voor dat een dergelijk toezicht zou kunnen verlopen door middel van een samenwerking tussen de ondernemingsloketten en de ordes en instituten, die beschikken over de lijsten van beroepsbeoefenaars die wettelijk de titel dragen die hen toelaat het betrokken beroep uit te oefenen. Er wordt dus met name gevraagd de toekenning van de NACE-BEL-codes afhankelijk te stellen van de erkenning door de ordes en instituten. Voor de gereguleerde beroepen die niet over een orde of instituut beschikken, zou moeten worden overwogen deze taak toe te vertrouwen aan het orgaan dat een soortgelijke rol vervult als de ordes en instituten⁸.

Dit voorstel zou ook bijdragen aan een grotere betrouwbaarheid van de statistieken die door Statbel worden gepubliceerd.

4. Rechtzetting van bestaande fouten

Zoals de gezondheidscrisis recent heeft aangetoond⁹, werden in de bestaande nomenclatuur verschillende ondernemingen verkeerd geclassificeerd. Om deze situatie te verhelpen, is bijkomende controle door de Economische Inspectie nodig. Dit kan verlopen in samenwerking met de verschillende beroepsorganisaties, ordes en instituten.

⁸ Bijvoorbeeld de Federale Raad van landmeters-experten of de Psychologencommissie.

⁹ Volgens het antwoord van de Minister van Economie op een parlementaire vraag, was er in vergelijking met 2019 in 2020 een toename van 41% van het aantal wijzigingen van de NACE-BEL-activiteitencodes. Hoewel een deel van deze wijzigingen logischerwijs voortvloeit uit een verandering van activiteiten naar aanleiding van de gezondheidscrisis, lijkt het duidelijk dat een niet te verwaarlozen deel van deze wijzigingen bedoeld was om fouten in deze activiteitencodes recht te zetten, met name om in aanmerking te komen voor de gewestelijke premies. Deze wijziging zijn ongetwijfeld slechts het topje van de ijsberg.

CONCLUSIE

De volgende beginselen zouden de autoriteiten moeten leiden bij de definitie, de toewijzing en het gebruik van de NACE-BEL-codes: meer rekening houden met de specifieke kenmerken van de zelfstandigen en de kmo's in de NACE-BEL-classificatie, het besef dat er een kloof bestaat tussen het oorspronkelijke doel van de NACE (statistiek) en het toenemende gebruik ervan voor administratieve doeleinden, waarmee noodzakelijkerwijs rekening moet worden gehouden bij de uitwerking van de nieuwe versie van deze nomenclatuur, de noodzaak van een grotere homogeniteit in de toekenning van de NACE-BEL-codes en het belang van controle op de toekenning en het gebruik van deze codes. Het nut van de NACE gaat immers veel verder dan het statistisch gebruik ervan door de federale overheid.
